

مروري بر قوانين بين المللي حفاظت از ميراث ماندگار جهان اسلام با تاكيد بر ضرورت عدم دخل و تصرف در عرصه و حریم مصوب ميراث فرهنگي قدس الشريف

مروري بر قوانين بين المللي حفاظت از ميراث ماندگار جهان اسلام
با تاكيد بر ضرورت عدم دخل و تصرف در عرصه و حریم مصوب ميراث فرهنگي قدس الشريف

به عنوان نخستين اثر ثبتي كميته ميراث جهان اسلام (آيسكو)

آتوسا مومنی[1]

چکیده:

ميراث فرهنگي از ارکان شناخت هویت ملت‌هایی است که در مرزهای جغرافیایی خود همواره بدان بالیده و به قید آنها، داشته‌های هویتی خود را مستند و معتبر ساخته‌اند. بیشتر از یک سده است که کشورهای جهان به اعتبار قوانین و مقررات داخلی خود نسبت به ثبت، حفاظت، پاسداری، مدیریت و انتقال بین نسلی میراث فرهنگي کالبدی و معنوی برآمده از اعتقادات و سنت‌های دیرین خود اهتمام نموده و برای معرفی آنها به جهان در رقابت متداوم و در پی پیشی گرفتن از یکدیگر تلاش‌های موثری اتخاذ نموده‌اند. آنچه که در این مجال مورد توجه قرار خواهد گرفت قوانین و ضرورت‌های حفاظت از میراث بشري است که طی سدّ اخیر، سازمان بین المللی آموزشی، پژوهشی و فرهنگي یونسکو نسبت به تدوین کنوانسیون با عنوان کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگي تاریخی و طبیعی اقدام کرده و سندی الزام‌آور را جهت پاسداری از میراث فرهنگي ملت‌ها در جامعه جهانی ارائه نموده و طی قریب به یک قرن جهان را برای پیوستن به این سند قانونی خوشامد گفته است تا صور میراث فرهنگي در جهان با حفظ تمامیت و اصالت خود برای نسل‌های آتی باقی بمانند.

این کنوانسیون خردمندانه توانسته فارغ از سیاستهای متفاوت حاکمان، ملتها را در برابر میراث خود و دیگران به توجهی مضاعف وادارد و به رسمیت شناختن و حمایت از این ارزشها را در میان نشان نهادینه سازد، اما با توجه به گسترش وسیع جغرافیایی جهانی و محدودیتهای پذیرش، ارزیابی و ثبت جهانی آثار میراثی جهانیان در یونسکو (که در متن مقاله به معاذیر در این مسیر پرداخته خواهد شد) و مهمتر از آن، اینکه الویتهای کشورها مبتنی بر سیاستهای حکومتی آنها تعیین میگرددید و همچنین در پی چالشهای مداوم برای امت مسلمان در جهان شامل تخریبها و غارت میراث فرهنگی و تمدنی بشری در عراق و افغانستان و حفاریهای نابردانه اشغالگران رژیم صهیونیستی در قدس عزیز در مناطق مسجدا لاقصی و عدم توجه به آثار باستانی و مذهبی در قدس شریف که مورد تقدس مسلمانان و مسیحیان جهان است، متولیان امر فرهنگ در جهان اسلام برآن شدند که اقدامی قانونی و نافذ را برای میراث نبوی خود تدبیر نمایند. از اینرو سازمان جهانی آیسسکو که فعالیت خود طی نیم قرن اخیر (1979) آغاز نموده بود در سال 2007 نسبت تشکیل کمیته میراث جهان اسلام به موازات کمیته میراث جهانی یونسکو توجهی جدی و عزمی ارزشمند را پیشه نمود. در پی سومین جلسه رسمی، در کمیته بینالدول جهان اسلام در کشور تونس با حضور نمایندگان کشورهای اسلامی عضو از جمله جمهوری اسلامی ایران به نمایندگی نگارنده در کمیته بین الدول، قدس شریف را به عنوان نخستین اثر میراثی و در اولویت خود در فهرست جهانی به ثبت رسانید. در این مقاله به اهمیت ثبت و قوانین حاکم و مترتب بر آن به عنوان ضرورت عدم دخل تصرف در معماری و ساختار اولیه و اصیل مسجد الاقصی پرداخته شده و آنرا به عنوان اثری با وجوه برجسته میراث ملموس و ناملموس جاری و ساری در آن واجد پاسداری، حفاظت و مدیریت مبتنی بر قانون به جامعه جهانی معرفی نموده و هر گونه دخل و تصرف در آن را تخلف و واجد رسیدگی از سوی سازمان ملل متحد دانسته است. در این مجال با مروری بر کنوانسیون های جهانی 1972، 2003 و مصوبات کمیته میراث جهان اسلام به اقدامات، حفاریها و نقض حریم این میراث بشری پرداخته شده و ضرورت رسیدگی بدان را از سوی سازمان ملل متحد مورد توجه قرار میدهد.

کلید واژه: قوانین حفاظت از میراث ملموس و ناملموس قدس الشریف، کمیته میراث جهان اسلام،

کنوانسیون 1972، کنوانسیون 2003

[1]- دانش اموخته دکتری باستان شناسی پیش از تاریخ و دانش اموخته دکتری تاریخ وطنی ایران

فرهنگی بزرگ.